

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації
Вовка Ярослава Геннадійовича
на тему «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління
матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств», що
подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за
спеціальністю 051 «Економіка»**

Дисертаційна робота Вовка Ярослава Геннадійовича «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» виконана на кафедрі управління персоналом і маркетингу економічного факультету Запорізького національного університету. Тема дисертації затверджена на засіданні науково-технічної ради Запорізького національного університету (протокол № 12 від 15 червня 2017 р.).

Для підготовки висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Вовка Ярослава Геннадійовича на тему «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» вченою радою Запорізького національного університету (протокол № 10 від 25 травня 2021 року) визначено, що попередня експертиза дисертації проводитиметься на базі кафедри управління персоналом і маркетингу економічного факультету Запорізького національного університету, та призначено двох рецензентів:

1) завідувача кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету, доктора економічних наук, професора М.М. Іванова;

2) доцента кафедри фінансів, банківської справи та страхування Запорізького національного університету, кандидата економічних наук, доцента Ю.О. Швець.

В результаті аналізу результатів виконання здобувачем ступеня доктора філософії Вовка Я.Г. освітньо-наукової програми, індивідуального плану, розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації, а також за підсумками проведення фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні кафедри управління персоналом і маркетингу Запорізького національного університету (протокол №12 від 15.06.2021 р.), визначено наступне.

Актуальність теми дослідження і отриманих результатів.

Здобувач переконливо обґрунтовує нагальність та важливість наукового опрацювання питань, що є предметом його дослідження, висвітлюючи зв'язок теми дисертації із сучасними

дослідженнями у відповідній галузі знань шляхом критичного аналізу з визначенням сутності наукового завдання. Зокрема, здобувач звертає увагу на таке.

Технологічна відсталість багатьох секторів національної економіки, що спочатку була викликана адміністративно-командним устроєм, а пізніше – закритістю, державним протекціонізмом та недобросовісною конкуренцією, призвела до ряду негативних проявів:

- висока ресурсомісткість виробництва та залежність від зовнішніх енергоресурсів;
- низький рівень переробки ресурсів;
- відсутність наукоємної та виробничої бази для розробки й впровадження сучасних видів виробництв власними силами, брак інвестицій.

Ринкова економіка є фільтром, що виконує функцію природного відбору. Ті підприємства, або сектори економіки, які не відповідають вимогам ринку, не можуть існувати. Багаторічна політика державної підтримки не вирішує принципові проблеми, а з часом лише поглиблює кризовий стан. Приклади успішних трансформаційних процесів засвідчують, що українські підприємства здатні адаптуватись до нових економічних умов й бути основою для розширення експортного потенціалу в майбутньому.

Досвід багатьох успішно діючих компаній по всьому світу засвідчує, що постійна адаптація до зовнішніх умов є ключовим фактором успіху.

Ефективність адаптивного управління напряму залежить від того, наскільки своєчасно та якісно буде виконаний аналіз існуючих тенденцій та проведена оцінка зовнішніх загроз, які здатні змінити їх напрямом. Саме тому, актуальним завданням, яке потребує вирішення - аналіз існуючих методів адаптивного управління, прогнозування їхніх переваг, недоліків та пошук шляхів підвищення економічної ефективності взаємодії з постачальниками за умови застосування адаптивних методів.

Вивченню проблем організації ефективної роботи підприємства, в тому числі за рахунок розвитку адаптивного управління економічними системами широко вивчались як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями, такими як: Д. Бабміндра, М. Іванов, В. Казначеев, А. Кайгородцев, Г. Козаченко, Т. Ластаєв, А. Литвиненко, І. Мілослава, О. Пастухова, Л. Растрин, А. Череп, Є. Чиженькова, Г. Ханалієв, Ю. Швець, Н. Шмиголь та ін. Що стосується системи адаптивного управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств, то увагу даному питанню в своїх роботах приділяли С. Бортнік, А. Гордійчук, Н. Збагерська, Т. Кузнецова, В. Лежешкокова та О. Стахів та ін.

Втім, на нашу думку, останній напрям, потребує подальшої розробки стосовно аналізу існуючих методів адаптивного моделювання та прогнозування, визначення місця та ролі, переваг, недоліків та сфери застосування адаптивних методів прогнозування для управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств тощо.

Актуальність дисертаційної роботи підтверджується також тим, що робота виконана у відповідності з планом науково-дослідних робіт економічного факультету Запорізького національного університету за

темами: «Дослідження фінансово-економічного потенціалу Запорізької області» (номер державної реєстрації 0116U004853), де автором надано удосконалені методичні підходи до оцінювання результатів роботи постачальників та визначення потенціалу зменшення витрат за цим параметром; «Механізми вдосконалення процесу управління інвестиційно-інноваційним розвитком регіону» (номер державної реєстрації 0116U004852), де автором надано удосконалений методичний підхід до пошуку альтернативних постачальників товаро-матеріальних цінностей.

Наукова новизна результатів дисертації.

Дисертаційна робота містить наукову новизну, що представлена автором у вигляді конкретних положень, чітких текстових формулювань і висновків, таблиць, рисунків, а також полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо побудови сучасного механізму та інструментів управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств.

Результати дослідження, що становлять наукову новизну, полягають у наступному:

удосконалено:

– методичний підхід до побудови адаптивної моделі управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств, який, на відміну від існуючих, включає заміну фактичного рівня часткою очікуваних змін з метою прогнозування параметрів адаптації;

– модель бізнес-процесів закупівлі ТМЦ, яка, на відміну від існуючих, включає визначення потреби у ТМЦ, перевірку якості поставки, облік роботи з урахуванням дисципліни виконання заявок на ремонт обладнання, що забезпечить якість поставок та ефективність діяльності підприємства;

– адаптивну факторну модель для нормування змінного обладнання, яка, на відміну від існуючих, передбачає врахування термінів зносу обладнання та дозволяє відстежувати роботу обладнання автоматично, підвищує ефективність реорганізації змінного обладнання;

– методичний підхід до вибору потенційного постачальника з урахування паспортів виробника та номенклатури, що дозволяє знизити витрати на закупівлю товарно-матеріальних цінностей, забезпечити безперервне постачання необхідних матеріалів;

– методичний підхід до аналізу ефективності матеріально-технічного забезпечення підприємств на основі статистико-економічних методів, який, на відміну від існуючих, базується на показниках рентабельності, коефіцієнтах еластичності доходу від операційних витрат й періоду обігу виробничих запасів та дозволяє визначати пріоритетні напрямки для реалізації стратегії ощадливого виробництва;

дістали подальшого розвитку:

– науково-практичний підхід до класифікації методів прогнозування в економіці, що показує місце та роль адаптивних методів в побудові пошукових прогнозів, що, на відміну від існуючих, акцентує увагу на їхні

переваги та недоліки та дозволяє обґрунтувати план матеріально-технічного забезпечення;

– концептуальний підхід до побудови адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств на основі інструментарію ощадливого виробництва та сучасних стандартів управління, що, на відміну від існуючих, може впроваджуватись в діяльність підприємств будь-якого розміру та дозволяє покращувати показники ефективності виробничої діяльності та обіговості активів;

– науково-практичний підхід до систематизації стандартів управління підприємствами на основі методологій структурного моделювання промислових систем, що, на відміну від існуючих, спирається на їхні адаптивні властивості та дозволяє обґрунтувати актуальність використання сучасних економіко-математичних методів в управлінні матеріально-технічним забезпеченням.

Дисертація виконана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі (точність, логічність, лаконічність, зрозумілість, зв'язаність, цілісність, завершеність). Аргументовано розкрито положення та результати, що характеризують наукову новизну та виносяться автором на захист. Назва дисертації відповідає її змісту.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що в дисертаційній роботі аргументовані та обґрунтовані основні положення й висновки, що дають змогу здійснювати пошук оптимальних варіантів організації системи забезпечення промислових підприємств.

Наукові положення, висновки та рекомендації дослідження становлять методичну базу з питань формування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств та можуть бути використані як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

На теоретичному рівні – установами науково-освітнього сектора, громадськими, аналітичними організаціями для подальшого наукового осмислення та поглиблення теоретичних основ щодо побудови сучасного механізму та інструментів управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств. Зокрема, на теоретичному рівні удосконалено науково-практичний підхід до класифікації методів прогнозування в економіці, сформовано науково-практичний підхід до систематизації стандартів управління підприємствами на основі методологій структурного моделювання промислових систем, удосконалено концептуальний підхід до побудови адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств.

На практичному рівні можуть знайти своє застосування висновки та рекомендації автора щодо методичного підходу до побудови адаптивної моделі управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств; моделі бізнес-процесів закупівлі ТМЦ; адаптивної факторної моделі для нормування змінного обладнання; методичного підходу до вибору

потенційного постачальника з урахування паспортів виробника та номенклатури; методичного підходу до аналізу ефективності матеріально-технічного забезпечення підприємств на основі статистико-економічних методів.

Основні результати дослідження знайшли практичне використання в діяльності ПАТ «Запоріжсталь», а саме пропозиція щодо оптимізації витрат на змінне обладнання, організації обліку роботи змінного обладнання та факторів, що впливають на його роботу (довідка №2041131 від 15.09.2017 р.), ТОВ «Запорізький ливарно-механічний завод» для управління системою змінним обладнанням, підвищення стійкості обладнання (довідка №2004738 від 17.08.2021 р.), ТОВ «МЕТІНВЕСТ-МРМЗ» для здійснення рейтингування постачальника на тендері, управлінням закупівлями запропонованого рейтингу при виконанні аварійних заявок структурних підрозділів (довідка №12/3440 від 17.08.2021 р.), ПрАТ «Запоріжвогнетрив» та застосовано запропонований рейтинг постачальників, що дав змогу підприємству розробити «дорожню карту» по підвищенню рівня сервісу, який надають постачальники (довідка №02/1432 від 20.08.2021 р.), ТОВ «Метінвест – Криворізький ремонтно-механічний завод» для впровадження у вигляді інтегрального балу, в який входять параметри строку, якості, кількості та дельта ціни поставки, у процесі розрахунку балу рейтингу відсутні суб'єктивні параметри, що відрізняється від поточної системи рейтингування постачальників на підприємстві. Також впроваджена методика рейтингування постачальників дозволила підприємству діагностувати поточне положення системи роботи постачальників і допомогла налагодити комунікації з постачальниками, що знаходяться у червоній та жовтій зоні (довідка №014/1-2865 від 26.08.2021р.).

Теоретичні положення, що становлять наукову новизну дисертаційної роботи, використовуються у навчальному процесі економічного факультету Запорізького національного університету під час викладання дисциплін «Аналіз фінансово-господарської діяльності», «Управління якістю продукції», «Організація комерційного підприємства» (довідка № 01.01-13/228 від 18.03.2021 р.).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, рекомендацій дослідження.

Дисертація Вовка Ярослава Геннадійовича є завершеним науковим дослідженням. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, висновків, рекомендацій зумовлюються значним обсягом опрацьованих законодавчих актів України та нормативно-розпорядчих документів, офіційних статистичних та аналітичних матеріалів Державної служби статистики України, звітність та первинна документація промислових підприємств України, дані фінансового управлінського обліку промислових підприємств, річна фінансова й оперативна звітність промислових підприємств, наукові доробки вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали науково-практичних конференцій та інтернет-видань, матеріали власних досліджень, результати власної практичної роботи та

авторських спостережень. Наукові результати досить повно висвітлено у наукових публікаціях, які відповідають вимогам, що пред'являються щодо змісту та кількості фахових видань.

Відповідність дисертації встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Вовка Я.Г. складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 189 найменувань на 19 сторінках, 7 додатків на 24 сторінках. Загальний обсяг роботи становить 226 сторінок, з них повний текст викладений на 162 сторінках. Робота містить 22 таблиці та 37 рисунків (4 сторінки – рисунки, які повністю займають площу сторінки).

За обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам, що встановлені Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами).

Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації.

Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладено авторський підхід до розв'язання актуального наукового завдання щодо побудови сучасного механізму та інструментів управління матеріально-технічним забезпеченням підприємств. Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих самостійно та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, та повною мірою відображають основні положення та висновки роботи і доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

Основні наукові положення, висновки і результати дисертаційної роботи опубліковано в 9 наукових працях, з них: 1 стаття в науковому періодичному виданні іншої держави, 5 статей у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття у колективній монографії, 2 тез доповідей за матеріалами конференцій.

Загальний обсяг публікацій становить 3,74 друк. арк. (особисто автору належить 3,35 друк. арк.), з них стаття в науковому періодичному виданні іншої держави – 0,4 друк. арк., статті у наукових фахових виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз – 2,58 друк. арк., стаття у колективній монографії – 0,4 друк. арк., тези доповідей за матеріалами конференцій – 0,36 друк. арк.

Основні положення дисертаційного дослідження, які складають наукову новизну, повністю висвітлені у закордонних, фахових виданнях та обговорені на науково-практичних конференціях.

Перелік та вивчення змісту опублікованих статей та тез доповідей на конференціях дозволяє визначити, що Вовк Я.Г. виконав вимоги пунктів 9, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6

березня 2019 р. № 167. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1.1. Публікація у періодичному науковому виданні іноземної держави:

1. Вовк Я., Череп О. Алгоритм определения потенциального поставщика ТМЦ предприятий. *The Baltic Scientific Journals. Proceedings of the international center for research, education and training. Journal of social research and behavioral sciences*. 2020. Volume 10, Issue 03. P. 57–61 (0,40 друк. арк., особистий внесок здобувача: 0,30 друк. арк., запропоновано алгоритм визначення потенційного постачальника).

1.2. Публікації у наукових фахових виданнях України:

2. Vovk Ya. Foundation for formation of adaptive model of material and technical support of enterprises. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2020. № 4. Том 2 (284). С. 339–242 (0,45 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)**).

3. Вовк Я. Г. Методологія прийняття рішень при конкурентному виборі постачальника. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2020. № 6. С. 305–309 (0,49 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)**).

4. Вовк Я. Г. Реорганізація системи управління змінним обладнанням промислових підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2019. № 4. Том 3 (272). С. 101–105 (0,47 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)**).

5. Вовк Я. Г. Побудова ефективної системи матеріально-технічного забезпечення підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету: науковий журнал. Економічні науки*. 2019. № 6. Том 2 (276). С. 297–300 (0,43 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Google Scholar (США)**).

6. Вовк Я. Г. Моделювання адаптивної системи управління обладнання промислових підприємств. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія «Економічні науки»: збірник наукових праць*. 2017. Вип. 34. С. 51–58 (0,74 друк. арк.) (**Міжнародна представленість та індексація журналу: Index Copernicus (Польща), Scientific Indexing Services (США), Cosmos Foundation (Німеччина), Scientific & Scholarly Journals iiiFactor (Лондон, Великобританія), WorldCat (США)**).

1.3. Стаття у монографії:

7. Вовк Я. Г., Канабекова М. А. Формирование эффективной стратегии инновационного развития на основе системного подхода. *Бизнес-*

моделі розвитку національної економіки та підприємницьких структур: сучасні реалії та перспективи: монографія з міжнародною участю. Дніпро: НМАУ, 2018. С. 124–129 (0,40 друк. арк., особистий внесок здобувача: 0,20 друк. арк., проаналізовано системні властивості механізму стратегічного інноваційного розвитку підприємства)).

2. Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Вовк Я. Г. Формування стратегії активізації інноваційних можливостей зусиль підприємства. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях*: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 25–26 жовт. 2018 р. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. С. 198–199 (0,18 друк. арк.).

9. Вовк Я. Г., Максишко Н.К. Моделювання адаптивної системи управління обладнанням металургійного підприємства. *Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 27–28 жовт. 2016 р. Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 203–204 (0,18 друк. арк., особистий внесок здобувача: 0,09 друк. арк., удосконалено систему звітності роботи обладнання промислових підприємств).

Відповідність дисертації вимогам, що пред'являються до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Дисертаційна робота Вовка Ярослава Геннадійовича «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові обґрунтовані результати. Дисертаційну роботу виконано на достатньо високому рівні, її результати мають наукову новизну і практичну значимість. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в науковому періодичному виданні іншої держави, наукових фахових виданнях, оприлюднювались на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її та підтверджує, що автором вирішено поставлені у роботі завдання. Здобувачем дотримано вимоги академічної доброчесності та не допущено її порушень під час дослідження. За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають спеціальності 051 «Економіка».

ВИСНОВОК

Ознайомившись із дисертацією Вовка Я.Г. «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» та науковими публікаціями, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, а також взявши до уваги підсумки фахового семінару, вважаємо, що:

1. Дисертаційна робота «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» здобувача Вовка Ярослава Геннадійовича відповідає спеціальності 051 «Економіка».

2. Вовком Ярославом Геннадійовичем опубліковано по темі дисертації 9 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 9, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

3. Дисертаційна робота «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» здобувача Вовка Ярослава Геннадійовича відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11, 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

4. Рекомендувати вченій раді Запорізького національного університету розглянути у якості опонентів за дисертацією Вовка Ярослава Геннадійовича на тему «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» таких учених:

Шмиголь Надія Миколаївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту Національного університету «Запорізька політехніка»;

Литвиненко Аліна Олександрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

5. Дисертація Вовка Ярослава Геннадійовича на тему «Наукове обґрунтування адаптивної системи управління матеріально-технічним забезпеченням промислових підприємств» може бути рекомендована до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») у разовій спеціалізованій вченій раді.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління
персоналом і маркетингу
Запорізького національного університету

М.М. Іванов

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Запорізького національного університету

Ю.О. Швець

17.06.2021 р.

Підпис *Швець Ю.О.* **НАЧАЛЬНИК**
засвідчую *Швець Ю.О.* **ВІДДІЛУ КАДРІВ**